

Zo gezegd, zo gedaan!

Een onderzoek naar oefenkansen van kwaliteit

Tijdens een conversatietafel oefenen cursisten en niet-cursisten Nt2 hun Nederlands. Het HUIS VAN HET NEDERLANDS (provincie Antwerpen) ondersteunt vrijwilligersorganisaties die in de regio conversatietafels organiseren. Onlangs werd het HUIS VAN HET NEDERLANDS geconfronteerd met enkele pertinente vragen van de vrijwilligers. Hoe richt ik mijn conversatietafel zinvol in? Hoe leren mensen een nieuwe taal en hoe speel ik daar als vrijwilliger het best op in? Het HUIS VAN HET NEDERLANDS startte daarop een onderzoek. Ze bevroegen 725 anderstaligen, deskundigen en vrijwilligers. Inge Smets die het onderzoek leidde, licht in dit artikel de belangrijkste bevindingen toe.

Voor de start van het onderzoek definieerde het HUIS VAN HET NEDERLANDS een conversatietafel als een oefenplaats waarbij de focus ligt op spreken. Vrijwilligers kregen het advies om niets te noteren, geen grammaticaregels uit te leggen en niet te werken met een handboek. Dit advies riep bij een aantal vrijwilligersorganisaties vragen op. 'Soms lijkt het ons juist zinvol om zaken op te schrijven of een grammaticaregel nog eens uit te leggen', zo zeiden ze. En, 'wat doe je met mensen die vragen om een stukje uit hun handboek Nt2 te herhalen?'

Opzet van het onderzoek: theorie en praktijk

Deze concrete vragen leidden tot onze centrale onderzoeksvraag: 'Aan welke concrete en inhoudelijke criteria voldoet een kwaliteitsvol oefenmoment Nt2?' Naast literatuuronderzoek over tweedetaalverwerving en informeel/formeel leren wilden we vooral ook de mening kennen van anderstaligen en mensen uit het werkveld. De respons was groot. We bereikten 674 anderstaligen (cursisten en deelnemers aan een conversatietafel), 43 (begeleiders van) vrijwilligers en 8 deskundigen.

Een kwaliteitsvolle oefenkans is authentiek

Literatuuronderzoek toont aan dat de kansen om een taal onder de knie te

krijgen, stijgen als je zowel het expliciet systeem als het impliciet systeem voedt. Taalkennis (expliciet) is slechts rendabel als je die taalkennis kan oefenen en inzetten in dagelijkse situaties (impliciet). Impliciet leren heeft een belangrijke, niet te onderschatten functie binnen het taalverwervingsproces. Een kwaliteitsvolle oefenkans legt stevige linkjes met het echte leven en is verbonden met authentieke situaties. Dit is meteen de eerste uitdaging voor de conversatietafels. Een oefenkans wordt authentieker naarmate je weggaat van je 'praattafel' en de echte wereld intrekt.

Anderstaligen willen spreken over relevante zaken

95% van de anderstaligen wil extra spreekkansen. Deze opmerkelijke vaststelling bevestigde voor ons het belang van dit onderzoek. Anderstaligen willen het vooral hebben over relevante thema's, over dingen die hen en hun gezin aanbelangen. Op de eerste plaats staat het thema **werk**, gevolgd door **opleiding** en **het leven in België** (ziekteverzekering, goedkope winkels, lokale activiteiten...). Uit de bevraging blijkt ook dat anderstaligen vragen om feedback. Ze willen weten wat ze fout zeggen om er van te leren.

Een kwaliteitsvolle oefenkans speelt in op de behoeften van de anderstaligen. Hoewel vrijwilligers al vraaggericht te werk gaan, zouden ze dit aspect nog meer kunnen uitspelen, zo

Leerkrachten denken soms dat de manier waarop zij grammatica uitleggen de enige juiste is. Niets is minder waar. Het is juist verrijkend om naar een regel te kijken vanuit verschillende invalshoeken

zeggen de deskundigen. Binnen een conversatietafel is er geen sprake van einddoelen of testen, in tegenstelling tot Nederlands leren in de klas. Daarom hebben vrijwilligersorganisaties een unieke positie. Zij zouden zich meer bewust moeten zijn van de behoeften van de anderstaligen en op zoek moeten gaan naar oefenmomenten op maat. Waar hebben zij behoefte aan? Waarover willen zij het hebben?

Spreken mag, noteren ook

Inzetten op de behoeften van andersstaligen betekent dat je heel goed moet weten wat die zijn. Op dit moment schuiven we onze oorspronkelijke vragen terug naar voren. Wat als de anderstalige zaken wil noteren, uitleg wil krijgen over grammatica of stukken uit het handboek wil herhalen? Dat kan, zo zeggen vrijwilligers en deskundigen. Belangrijk is wel dat het praktisch en inhoudelijk haalbaar is voor de vrijwilliger. Hij moet zich er goed bij voelen om dit te doen. De deskundigen benadrukken dat we hierbij steeds de relatie moeder-kind voor ogen moeten houden. Het is niet de bedoeling dat de vrijwilliger alle regels gaat uitleggen of het hele handboek gaat doornemen. In een typische moeder-kind-relatie zal een moeder zelden of nooit iets noteren, een handboek doornemen of expliciete grammatica meegeven. Als het dan toch gebeurt, dan houdt ze het kort

en op het niveau van het kind. Deze parallel zou doorgetrokken moeten worden naar het oefenmoment.

Haken en voorlezen

Een kwaliteitsvol oefenmoment is authentiek, vraaggericht en op maat. Deze visie op oefenkansen impliceert een divers aanbod aan oefenkansen. Een conversatietafel wordt meer dan 'samen zitten aan een tafel en converseren'. De naam 'conversatietafel' is al helemaal niet meer op zijn plaats. Een gamma aan nieuwe, zinvolle oefenkansen komt in beeld: relevante doe-activiteiten, zinvolle uitstapjes, vormen van geïllustreerd converseren, voorleeshoekjes en buddysystemen.

Organiseer een haaksessie. Het gesprek dat eerst focust op 'Hoe begin ik eraan?' kan nadien alle kanten op gaan. Plan een bezoek aan de werkwinkel met een groepje werkzoekenden. Organiseer een thema-avond rond babymassage. Kersverse mama's en hun baby ontdekken tijdens deze praktijksessie nieuwe, relevante woorden. Maak een voorleestafeltje waar mensen kunnen luisteren naar een verhaal. Beginners wennen alvast aan de klank van het Nederlands. Anderen pikken nieuwe woorden op of voeren achteraf een discussie over het thema. Voorzie buddysystemen voor anderstaligen die zich goed voelen binnen een één-op-één relatie. Deskundigen beklemtonen dat do-

centen en vrijwilligers altijd de link met de maatschappij voor ogen moeten houden. Er komt immers een moment waarop de anderstalige de school of de conversatietafel verlaat. Op dat moment moeten ze de weg kennen naar andere, bestaande oefenkansen. Leid daarom anderstaligen toe naar een bestaand vrijetijdsaanbod zoals een cursus bloemschikken of een workshop cupcakes versieren.

Nieuwe profielen van vrijwilligers

Al deze oefenkansen renderen het best als er een goede omkadering is, zo benadrukken de deskundigen. Een divers aanbod aan oefenkansen vraagt ook om verschillende profielen van vrijwilligers. Zet de bagage van vrijwilligers en anderstaligen in. Laat een fervent fietser een sessie 'fietsen herstellen' organiseren. Bereid samen met een anderstalige kok een kookworkshop voor. Vrijwilligersorganisaties zouden hun vrijwilligerspool kunnen uitbreiden met nieuwe profielen. Sommigen praten graag over interessante thema's, anderen organiseren liever activiteiten, houden van voorlezen of gaan graag op uitstap.

Kwaliteitsvolle oefenkansen voor iedereen

Voor de start van het onderzoek hanteerden de meeste conversatietafels een instapniveau. Ze waren niet met-

Ik wil graag feedback wanneer ik spreek met de vrijwilligers tijdens een conversatietafel. Anders kan ik ook gewoon op straat Nederlands spreken

een toegankelijk voor beginners. Traaglerende cursisten moesten dan ook erg lang wachten voordat ze konden deelnemen aan een conversatietafel. Ten onrechte, zo stelden de deskundigen. Beginners hebben ook behoefte aan oefenkansen. Zij kunnen perfect aansluiten bij de nieuwe vormen van oefenkansen, zoals de doe-activiteiten, voorleeshoekjes en vormen van geïllustreerd converseren. Tijdens een breisessie bijvoorbeeld kunnen beginners perfect een sjaal leren breien. Tegelijkertijd wennen ze aan de klank van de taal en komen ze interessante woorden tegen. De angst voor het risico op krompraten is volgens de deskundigen ongegrond.

Vrijwilligers en leerkrachten versterken elkaar

Deskundigen wijzen er ten slotte op dat docenten Nt2 nog veel bewuster op zoek moeten gaan naar authentieke spreekkansen binnen de onderwijscontext. Zij zien een groot potentieel in de samenwerking tussen docenten en vrijwilligers. Laat vrijwilligers in de klas vertellen over hun beroepsleven, of optreden als sparring partner tijdens spreekoefeningen. Een stevigere link tussen beiden kan ook zorgen voor een betere doorstroom tussen de conversatietafels en de klas.

Conclusie

Uit het onderzoek blijkt dat een kwaliteitsvol oefenmoment authentiek, vraaggericht, op maat en ingebed in de maatschappij is. Dit impliceert een waaier aan oefenkansen die aansluiten op de behoeften van de anderstaligen. Aan een conversatietafel wordt niet meer uitsluitend gepraat. Er moet ook ruimte zijn voor doe-activiteiten, voorleessessies, thema-avonden, uitstappen, buddysystemen op maat en toeleiding naar bestaande oefenkansen in de maatschappij. Ook beginners hebben baat bij oefenkansen. Ze kunnen perfect aansluiten bij de nieuwe vormen van kwaliteitsvolle oefenkansen. Cruciaal is en blijft een goede omkadering van de vrijwilligersinitiatieven.

Het onderzoek beantwoordt ook de oorspronkelijke vragen van de vrijwil-

ligers. Tijdens een oefenmoment kan je noteren, een oefening uit het handboek bekijken, uitleg geven over de grammatica op voorwaarde dat dit de specifieke vraag is van de anderstalige én het praktisch en inhoudelijk haalbaar is voor de vrijwilliger. Maar net zoals binnen de communicatie tussen moeder en kind is het niet de bedoeling dat de vrijwilliger alle regels uitlegt of het hele handboek doorneemt.

Het onderzoek in de praktijk

De resultaten van ons onderzoek bieden een verfrissende kijk op oefenkansen maar zijn slechts een begin. We stelden de belangrijkste vaststellingen voor op het Babelbal, een trefdag voor vrijwilligers Nt2, en concretiseerden de nieuwe oefenkansen tijdens de tweede editie. Vrijwilligers volgden yoga in het Arabisch, een kooksessie in het Spaans en gingen koekjes kopen in het Berbers bij een plaatselijke bakker. Ze leerden boeken kennen die zich goed lenen tot voorlezen.

Vlak na het onderzoek werd de website www.nederlandsoefenen.be gelanceerd waar de HUIZEN VAN HET NEDERLANDS oefenkansen in de verschillende regio's voorstellen. De collega's van de stad Antwerpen werkten een aantal concrete 'Babel en ...'-fiches uit met allerlei doe-activiteiten. Dit leidde onder meer tot een wekelijkse sessie brei- en haakwerk op verschillende plaatsen in Antwerpen. Anderstaligen kunnen er haken en tegelijkertijd Nederlands oefenen. De fiches werden onlangs aangevuld met een thema over werk en met werkvormen die je kan inzetten om de behoeften van de anderstaligen in kaart te brengen. Alle fiches kan je raadplegen op <http://nederlandsoefenen.be/provincie-antwerpen/>.

Toekomst

De vernieuwde visie op oefenkansen is geïntroduceerd bij de vrijwilligersinitiatieven. Toch merken we dat het voor vrijwilligers niet altijd evident is om het vertrouwde concept uit te breiden met de nieuwe vormen van oefenkansen. Vrijwilligers zouden meer voeling kunnen krijgen met de-

ze nieuwe oefenmomenten via bijvoorbeeld coachingsessies. Daarnaast willen we vrijwilligers aansporen om extra oefenkansen uit te testen en de fiches aan te vullen.

Verder ligt er nog een groot potentieel in de samenwerking tussen het Nt2-onderwijs en de vrijwilligersinitiatieven. Binnen het Nt2-onderwijs zijn intussen nieuwe opleidingsprofielen van kracht waardoor een docent flexibeler kan inspelen op de behoeftes van cursisten. Een stevigere link tussen leerkrachten en vrijwilligers kan leiden tot kwaliteitsvollere oefenkansen binnen de schoolcontext, en zorgen voor een betere doorstroom tussen de conversatietafels en de klas.

Tenslotte is er nog veel werk op vlak van taalsensibilisering in onze samenleving. Als oefenkansen ingebed moeten zijn in de samenleving, dan moet de samenleving de dagelijkse context ook als één grote oefenkans zien. Anderstaligen leren Nederlands door te participeren aan onze Nederlandstalige samenleving.

Inge Smets

De auteur is leerkracht Nt2 bij CVO LBC en projectmedewerker bij Huis van het Nederlands in Antwerpen

Voor meer informatie:

<http://nederlandsoefenen.be/provincie-antwerpen/>

Het volledige onderzoeksrapport is op te vragen via inge.smets@hvnpro-variant.be

Krompraten is het meest foutief gebruikte begrip. Anderstaligen hebben een leven in België voordat ze hun A1 behaald hebben. Gaan we hen dan verbieden om te praten in de winkel?